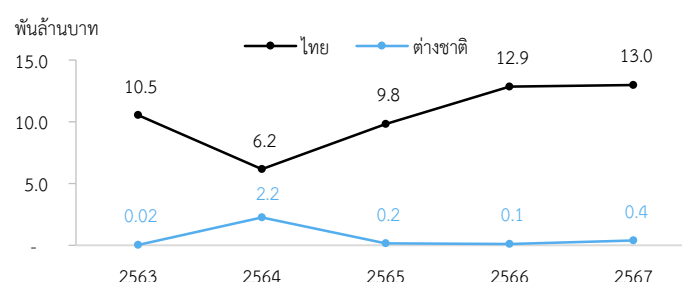

บทความ เรื่อง ความท้าทายของผู้ประกอบการไทยท่ามกลางการเข้ามาของทุนต่างชาติ

เศรษฐกิจไทยที่พึ่งพาภาคการท่องเที่ยวค่อนข้างมาก ทำให้เกิดการเข้ามาลงทุนของต่างชาติในธุรกิจที่เกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก ทั้งที่พักแรมและบริการด้านอาหาร และส่งผลกระทบต่อธุรกิจของคนไทย โดยเฉพาะธุรกิจต่างชาติที่ดำเนินการอย่างผิดกฎหมาย ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยมีมาตรการในการกำกับดูแลธุรกิจต่างชาติและมาตรการสนับสนุนผู้ประกอบการไทยในด้านต่าง ๆ แต่อาจต้องมีการควบคุมที่เข้มงวดมากขึ้น รวมถึงอาจต้องมีมาตรการที่ครอบคลุมและตรงกับความต้องการของผู้ประกอบการ เพื่อธุรกิจไทยยังแข่งขันได้ และให้ผลประโยชน์ที่เกิดจากการท่องเที่ยวของไทยยังอยู่กับคนไทย

การท่องเที่ยวนับเป็นเครื่องจักรสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทย โดยในปี 2567 ไทยมีนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางเข้าประเทศกว่า 35.5 ล้านราย ขณะที่ที่พักแรมมีอัตราการเข้าพักอยู่ในระดับสูงที่ร้อยละ 71.5 และสามารถสร้างรายได้ได้กว่า 1.7 ล้านล้านบาท⁶⁰ โดยนอกจากไทยจะมีแหล่งท่องเที่ยวและต้นทุนค่าครองชีพที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวแล้ว การที่ไทยมีมาตรการกระตุ้นการท่องเที่ยวอยู่เป็นระยะ ถือเป็นปัจจัยร่วมที่ทำให้เกิดแรงจูงใจในการลงทุนในธุรกิจที่พักแรมและบริการด้านอาหารทั้งจากนักลงทุนไทยและต่างชาติ โดยในปี 2564 แม้ว่าไทยจะเผชิญกับสถานการณ์ COVID-19 แต่การลงทุนของต่างชาติในสาขานี้กลับเพิ่มสูงขึ้นจากปีก่อนหน้าถึง 94 เท่า หรือเพิ่มจาก 23.8 ล้านบาท เป็น 2.2 พันล้านบาท สะท้อนให้เห็นว่านักลงทุนต่างชาติมองเห็นโอกาสในการเข้ามาแข่งขันในประเทศไทย ซึ่งหากพิจารณาในรายละเอียดจะพบว่า ทุนต่างชาติที่เข้ามาลงทุนในธุรกิจที่พักแรมและบริการด้านอาหารส่วนใหญ่เข้ามาลงทุนในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ กรุงเทพมหานคร ชลบุรี สุราษฎร์ธานี ภูเก็ต และเชียงใหม่ ซึ่งมูลค่าการลงทุนรวมในช่วงปี 2563 – 2567 ใน 5 จังหวัดนี้มีสัดส่วนเฉลี่ยถึงร้อยละ 89.5 ของมูลค่าการลงทุนในทุกพื้นที่ (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2568) อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาที่ผ่านมาพบว่าการเข้ามาลงทุนของต่างชาติได้ส่งผลกระทบในหลายด้าน โดยเฉพาะในกลุ่มที่เข้ามาอย่างไม่ถูกกฎหมาย ด้วยเหตุดังกล่าว สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จึงร่วมกับบริษัท

แผนภาพ 38 มูลค่าการลงทุนในธุรกิจที่พักแรมและร้านอาหารในประเทศไทย

ที่มา : กรมพัฒนาธุรกิจการค้า

⁶⁰ รายได้จากผู้เยี่ยมเยือนชาวต่างชาติ

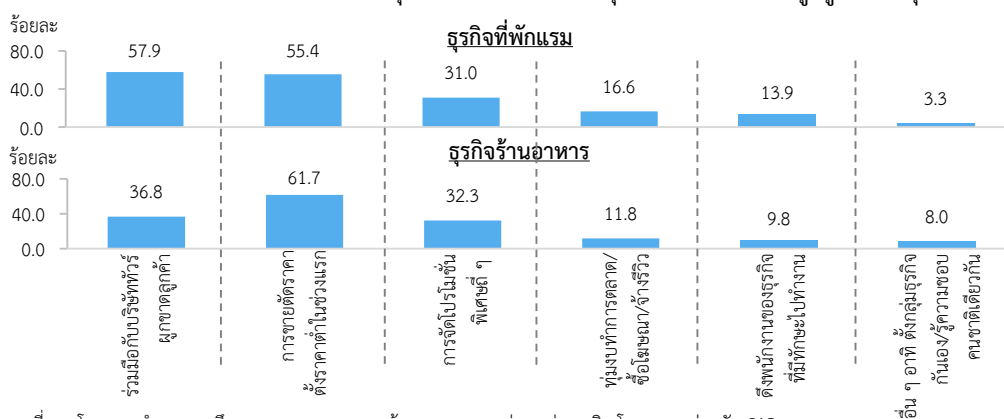
ศูนย์วิจัยเพื่อการพัฒนาสังคมและธุรกิจ จำกัด (SAB) ดำเนินการสำรวจและศึกษาเกี่ยวกับสถานการณ์ การรับรู้ และทัศนคติของผู้ประกอบการในกลุ่มธุรกิจที่พักแรมและบริการด้านอาหาร ขนาดย่อม (Small) และรายย่อย (Micro) ของไทย ต่อการเข้ามาลงทุนของต่างชาติ ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวใน 5 จังหวัดข้างต้น เพื่อศึกษาถึงสถานการณ์ด้านการแข่งขันของผู้ประกอบการ ผลกระทบ รวมถึงการปรับตัวและเตรียมพร้อมกับความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น โดยผลการสำรวจและศึกษา พบว่า

การเข้ามาและการดำเนินธุรกิจของทุนต่างชาติ

1. ผู้ประกอบการไทยรับรู้ถึงการเข้ามาของทุนต่างชาติ ซึ่งส่วนใหญ่มองว่าเป็นการเข้ามาอย่างผิดกฎหมาย โดยผลการสำรวจพบว่า ผู้ประกอบการส่วนใหญ่หรือร้อยละ 63.0⁶¹ รับรู้ และกว่าร้อยละ 81.5 เห็นว่า ธุรกิจโรงแรมและธุรกิจด้านอาหารของต่างชาติเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วตั้งแต่ช่วงหลังสถานการณ์ COVID-19 เป็นต้นมา ซึ่งจากการสัมภาษณ์เชิงลึกในกลุ่มผู้ประกอบการในพื้นที่ พบว่า การลงทุนของต่างชาติที่เข้ามาส่วนหนึ่งเป็นการซื้อกิจการของคนไทยมาดำเนินการต่อ รวมถึงเป็นการร่วมทุนกับคนไทย ทำให้ในบางพื้นที่มีการลงทุนของต่างชาติที่เป็นการลงทุนใหม่ในสัดส่วนที่ไม่มากนัก ขณะเดียวกัน ในกลุ่มผู้ประกอบการไทยที่ทราบถึงการเข้ามาลงทุนของต่างชาติ ร้อยละ 56.3 ของธุรกิจที่พักแรม และร้อยละ 45.1 ของธุรกิจด้านอาหาร มองว่าทุนต่างชาติที่เข้ามาเป็นการเข้ามาอย่างผิดกฎหมาย อาทิ การให้คนไทยเป็นนอมินี (nominee) การถือหุ้นเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด แต่ไม่ได้ขออนุญาตประกอบกิจการอย่างถูกต้อง เช่าธุรกิจคนไทยดำเนินการต่อโดยยังใช้ชื่อคนไทยดำเนินการ

2. การดำเนินการของกลุ่มทุนต่างชาติมักเน้นการผูกขาดและบางส่วนมีแนวโน้มทำผิดกฎหมาย จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการในพื้นที่ พบว่า ธุรกิจต่างชาติที่เข้ามาลงทุนส่วนหนึ่งเป็นกลุ่มที่มีเงินทุนหนา ทำให้มีสายป่านยาวกว่าและสามารถแบกรับการขาดทุนได้นานกว่าธุรกิจคนไทยในพื้นที่ ส่งผลให้ธุรกิจต่างชาติกลุ่มนี้มักใช้กลยุทธ์การขายตัดราคา/ตั้งราคาให้ต่ำในช่วงแรก หรือทำการจัดโปรโมชั่นพิเศษเป็นประจำ เพื่อดึงดูดลูกค้า อีกทั้ง ธุรกิจของต่างชาติบางส่วนยังมีกลุ่มลูกค้าเป้าหมายเป็นนักท่องเที่ยวต่างชาติเช่นกัน โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวที่มีสัญชาติเดียวกับเจ้าของธุรกิจ ซึ่งได้อาศัยจุดแข็งทั้งด้านภาษาและการเข้าใจวัฒนธรรมในการสร้างการผูกขาดลูกค้า ผ่านการร่วมมือกับธุรกิจที่เกี่ยวข้องเนื่อง ทั้งบริษัทนำเที่ยว ร้านอาหาร และที่พัก ขณะเดียวกัน ในบางกรณียังเป็นการดำเนินธุรกิจแบบผิดกฎหมาย อาทิ การนำอสังหาริมทรัพย์ประเภทอาคารชุดหรือหมู่บ้านจัดสรรมาปล่อยเช่ารายวัน การหลบเลี่ยงการเสียภาษีเงินได้ฯ รวมถึงภาษีมูลค่าเพิ่ม อีกทั้ง ยังพบว่าธุรกิจต่างชาติบางแห่งมีการรับชำระเงินโดยให้ลูกค้าโอนจ่ายไปยังบัญชีต่างประเทศโดยตรง ทำให้แม้ว่าธุรกิจดังกล่าวจะมีการจดทะเบียนถูกต้อง แต่อาจเป็นการรายงานเงินได้ต่ำกว่าความเป็นจริงและทำให้เสียภาษีน้อยลง ซึ่งจะเป็นสาเหตุที่ทำให้ผู้ประกอบการกว่าร้อยละ 68.0 มองว่าทุนต่างชาติบางส่วนทำให้เกิดการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม

แผนภาพ 39 สัดส่วนของความคิดเห็นของผู้ประกอบการไทย ต่อกลยุทธ์ในการแข่งขัน/ดึงดูดลูกค้าของธุรกิจต่างชาติ

ที่มา : โครงการสำรวจและศึกษาผลกระทบจากการเข้ามาลงทุนของกลุ่มทุนต่างชาติ โดย สศช. ร่วมกับ SAB

⁶¹ มีสัดส่วนใกล้เคียงกันระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจที่พักแรมและธุรกิจร้านอาหาร โดยอยู่ที่ร้อยละ 61.2 และ 64.9 ตามลำดับ

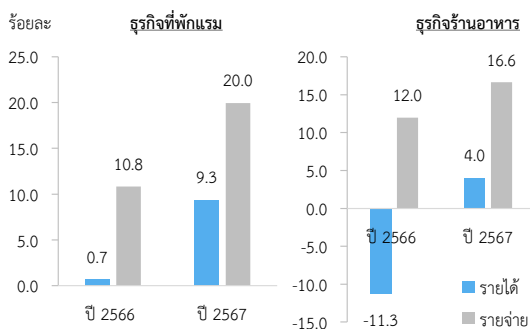
ผลกระทบจากการเข้ามาของทุนต่างชาติและการปรับตัวของผู้ประกอบการไทย

แม้ว่าผลกระทบที่เกิดขึ้นกับผู้ประกอบการไทยจะไม่สามารถระบุได้ชัดเจนว่าเกิดจากการเข้ามาลงทุนของต่างชาติที่เข้ามาลงทุนในไทย เนื่องจากอาจเป็นผลจากปัจจัยอื่น อาทิภาวะเศรษฐกิจที่ชะลอตัวลง กำลังซื้อของนักท่องเที่ยวยังไม่ฟื้นตัวเต็มที่ ตลอดจนระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจไทยเอง อย่างไรก็ตาม ผลการสำรวจสะท้อนว่าผู้ประกอบการไทยส่วนใหญ่ได้รับผลกระทบ รวมทั้งได้พยายามปรับตัวเพื่อให้อยู่รอด ดังนี้

1. **ผู้ประกอบการไทยกว่าครึ่งได้รับผลกระทบต่อการดำเนินกิจการ และบางส่วนอาจทำให้ธุรกิจไทยอยู่ไม่ได้** โดยผู้ประกอบการในพื้นที่ร้อยละ 50.1 ระบุว่า ธุรกิจต่างชาติที่เข้ามาได้สร้างผลกระทบอย่างชัดเจนต่อการดำเนินกิจการ ตั้งแต่ในระดับที่ต้องกลับมาทบทวนการทำธุรกิจ ต้องหาทางออกหรือปรับตัว รวมถึงบางส่วนได้รับผลกระทบจนอาจเอาตัวรอดได้ยากและต้องการได้รับการช่วยเหลือ ซึ่งในจำนวนนี้ หากจำแนกตามกลุ่มธุรกิจจะพบว่า ธุรกิจที่พักแรม มีสัดส่วนของผู้ประกอบการที่ระบุว่าได้รับผลกระทบอย่างชัดเจนมากกว่าธุรกิจด้านอาหาร โดยอยู่ที่ร้อยละ 52.5 และ 47.8 ตามลำดับ และหากพิจารณาตามขนาดของธุรกิจ จะพบว่า ธุรกิจขนาดย่อม (Small) ได้รับผลกระทบมากกว่ารายย่อย (Micro) โดยในกลุ่มธุรกิจที่พักแรม ร้อยละ 56.5 ของธุรกิจขนาดย่อมระบุว่าได้รับผลกระทบ ขณะที่รายย่อยมีสัดส่วนต่ำกว่าที่ร้อยละ 44.9 เช่นเดียวกับธุรกิจด้านอาหารที่มีสัดส่วนของกลุ่มขนาดย่อมที่ได้รับผลกระทบร้อยละ 57.8 และรายย่อยที่ร้อยละ 41.0 ซึ่งสาเหตุสำคัญมาจากธุรกิจรายย่อยมีลูกค้าเป้าหมายเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวแบบประหลาด และอาศัยการกลับมาใช้บริการซ้ำของลูกค้าเดิม จึงไม่ได้เป็นคู่แข่งกับธุรกิจต่างชาติโดยตรง อย่างไรก็ตาม ยังได้รับผลกระทบโดยการสูญเสียส่วนแบ่งการตลาด เนื่องจากธุรกิจต่างชาติเป็นการเพิ่มทางเลือกใหม่ ๆ ให้แก่ลูกค้า และมีการใช้กลยุทธ์ด้านราคาเพื่อดึงดูดลูกค้าในช่วงที่กำลังซื้อของลูกค้าลดลงซึ่งทำให้ธุรกิจไทยเสียเปรียบ สะท้อนจากผลสำรวจที่พบว่าร้อยละ 61.9 ของธุรกิจที่พักแรมขนาดย่อมที่ได้รับผลกระทบจากทุนต่างชาติ เกิดการสูญเสียลูกค้าให้แก่ธุรกิจต่างชาติ ขณะที่กลุ่มรายย่อยมีสัดส่วนน้อยกว่าที่ร้อยละ 40.3 และสำหรับผู้ประกอบการธุรกิจด้านอาหาร สัดส่วนดังกล่าวมีทิศทางเดียวกันโดยอยู่ที่ร้อยละ 51.0 และ 32.2 ตามลำดับ

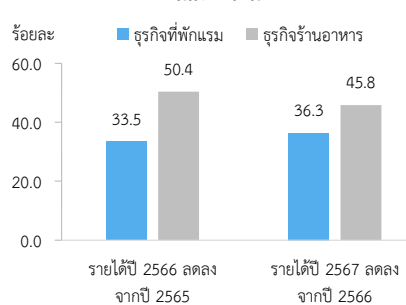
2. **1 ใน 3 ของผู้ประกอบการไทยต้องเผชิญกับต้นทุนที่เพิ่มขึ้น ซึ่งส่งผลต่อผลประกอบการของธุรกิจ** โดยในกลุ่มธุรกิจที่พักแรมที่ได้รับผลกระทบต่อธุรกิจ ร้อยละ 39.5 ต้องเผชิญกับราคาสินค้า/อุปกรณ์ที่ต้องใช้ที่เพิ่มสูงขึ้น ขณะที่ร้อยละ 35.2 ต้องแบกรับต้นทุนค่าแรงสูงขึ้นเพื่อรักษานักงาน เช่นเดียวกับธุรกิจด้านอาหาร ที่มีสัดส่วนของธุรกิจที่ต้องเผชิญกับปัญหาราคาวัตถุดิบที่สูงขึ้น สามารถต่อรองกับผู้จำหน่ายวัตถุดิบยากขึ้น ทั้งในแง่ราคาและระยะเวลาเครดิต สูงถึงร้อยละ 51.3 และอีกร้อยละ 38.2 ประสบปัญหาด้านต้นทุนค่าแรงเช่นกัน ซึ่งผลกระทบดังกล่าว ทำให้ในภาพรวมธุรกิจที่พักแรมและธุรกิจด้านอาหารมีรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนเพิ่มสูงขึ้น ในขณะที่รายได้อาจไม่เพิ่มขึ้นมากนัก สะท้อนจากอัตราการเติบโตของรายจ่ายที่สูงกว่ารายได้ค่อนข้างมาก

แผนภาพ 40 อัตราการเติบโตของรายได้และรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือน

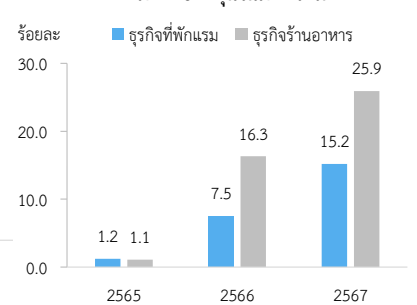
ที่มา : โครงการสำรวจและศึกษาผลกระทบจากการเข้ามาลงทุนของกลุ่มทุนต่างชาติ โดย สศช. ร่วมกับ SAB

แผนภาพ 41 สัดส่วนของผู้ประกอบการที่มีรายได้ลดลงในภาพรวม

ที่มา : โครงการสำรวจและศึกษาผลกระทบจากการเข้ามาลงทุนของกลุ่มทุนต่างชาติ โดย สศช. ร่วมกับ SAB

แผนภาพ 42 สัดส่วนของผู้ประกอบการที่ประสบภาวะขาดทุนในภาพรวม

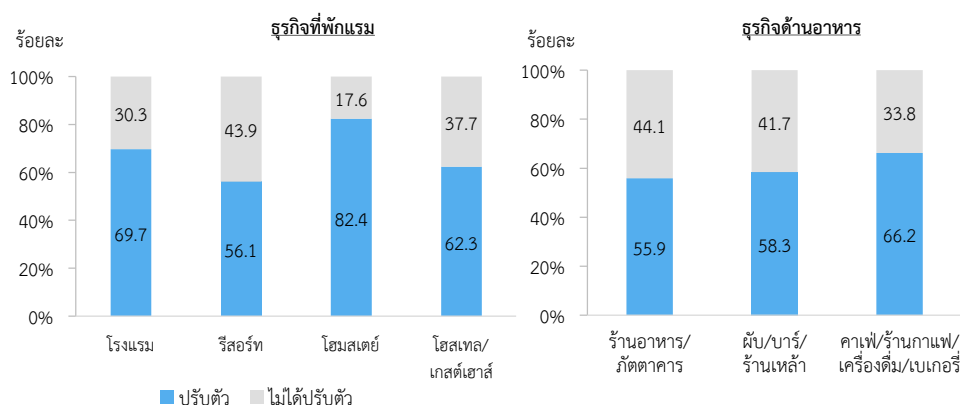

ที่มา : โครงการสำรวจและศึกษาผลกระทบจากการเข้ามาลงทุนของกลุ่มทุนต่างชาติ โดย สศช. ร่วมกับ SAB

ซึ่งสถานการณ์เช่นนี้จะส่งผลให้ธุรกิจเสี่ยงที่จะประสบกับภาวะขาดทุนเพิ่มขึ้น อีกทั้ง ผลการสำรวจยังพบว่า ธุรกิจที่พักแรมร้อยละ 32.2 และธุรกิจร้านอาหารร้อยละ 29.7 เริ่มมีปัญหาในการชำระหนี้⁶²

3. มากกว่า 1 ใน 3 ของธุรกิจไทยไม่แน่ใจว่าจะอยู่รอดได้ ซึ่งบางส่วนได้มีการปรับตัวไปบ้างแล้ว แต่อาจยังไม่เพียงพอที่จะรับมือกับผลกระทบ เมื่อพิจารณาความมั่นใจในการอยู่รอด หากต่างชาติยังเข้ามาแข่งขันเพิ่มขึ้นในระดับเดียวกับปัจจุบัน พบว่า ผู้ประกอบการในกลุ่มธุรกิจที่พักแรมร้อยละ 33.2 ไม่แน่ใจว่าจะอยู่รอดได้ และอีกร้อยละ 20.5 ไม่ค่อยมั่นใจถึงไม่มั่นใจเลย ขณะที่ในกลุ่มธุรกิจด้านอาหาร สัดส่วนดังกล่าวอยู่ที่ร้อยละ 39.1 และ 17.8 ตามลำดับ ขณะที่ หากธุรกิจต่างชาติเข้ามาแข่งขันรุนแรงมากขึ้น กลุ่มที่พักแรมที่ระบุว่าไม่แน่ใจว่าจะอยู่รอด เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 44.5 และกลุ่มที่ไม่ค่อยมั่นใจถึงไม่มั่นใจเลย เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 24.8 ขณะที่ธุรกิจด้านอาหาร สัดส่วนดังกล่าวปรับเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 44.8 และ 21.0 ตามลำดับ ทั้งนี้ ธุรกิจไทยมากกว่าครึ่งมีการปรับตัวเพื่อรับมือกับสถานการณ์ โดยกลุ่มธุรกิจที่พักแรม ร้อยละ 65.0 มีการปรับตัวโดยการพัฒนาคุณภาพบริการ รองลงมาเป็นการปรับลดราคาห้องพักเพื่อให้แข่งขันได้ และจำนวนหนึ่งต้องมีการปรับลดต้นทุนและทำกิจกรรมส่งเสริมการตลาดควบคู่ไปด้วย อย่างไรก็ตาม ผลลัพธ์จากการปรับตัวดังกล่าว ธุรกิจมากกว่า 2 ใน 3 ระบุว่า ธุรกิจไม่ดีขึ้นเลยถึงดีขึ้นเพียงเล็กน้อย ขณะที่ร้อยละ 24.1 ระบุว่าดีขึ้นปานกลาง ในทางกลับกัน ในกลุ่มที่ไม่ปรับตัว 1 ใน 3 ระบุว่า ไม่รู้ว่าควรปรับตัวอย่างไร ใกล้เคียงกับอีกกลุ่มที่บอกว่ามั่นใจในเอกลักษณ์ของธุรกิจ และรองลงมามองว่าสถานการณ์ยังไม่แย่มากนัก และไม่ใช่วางแข่งโดยตรง ทั้งนี้ กลุ่มที่ไม่รู้ว่าควรปรับตัวอย่างไร อาจเป็นกลุ่มที่มีประสบการณ์ไม่มาก เนื่องจากร้อยละ 65.8 ดำเนินกิจการมาได้ไม่นาน (ไม่เกิน 5 ปี) สำหรับกลุ่มธุรกิจด้านอาหาร พบว่า กลุ่มที่ปรับตัวมีสัดส่วนร้อยละ 57.9 โดยแนวทางในการปรับตัวที่ธุรกิจด้านอาหารเลือกใช้ คือ การพัฒนาเมนูใหม่ และพัฒนาคุณภาพบริการให้ดีขึ้น รองลงมาเป็นการปรับลดต้นทุน การทำกิจกรรมส่งเสริมการตลาด และการปรับลดราคาอาหาร/เครื่องดื่ม รวมถึงบางส่วนมีการปรับโครงสร้างพนักงานร่วมด้วย อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากปรับตัว กว่าร้อยละ 58.4 รู้สึกว่าสถานการณ์ไม่ดีขึ้นหรือดีขึ้นเพียงเล็กน้อย รองลงมาร้อยละ 28.4 ดีขึ้นปานกลาง และร้อยละ 13.2 ดีขึ้นมาก ทั้งนี้ ในกลุ่มที่ไม่ได้ปรับตัว ซึ่งมีสัดส่วนถึงร้อยละ 42.1 พบว่า ไม่รู้ว่าควรปรับตัวอย่างไร มองว่าสถานการณ์ไม่แย่มากนัก มั่นใจเอกลักษณ์ของตนเอง และมองว่าไม่ใช่วางแข่ง ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน โดยกลุ่มที่ไม่รู้วิธีการปรับตัวกว่าร้อยละ 60.9 มีระยะเวลาการดำเนินกิจการไม่เกิน 5 ปี และร้อยละ 55.1 มีระดับการศึกษาระดับมัธยมปลายหรือต่ำกว่า

แผนภาพ 43 สัดส่วนของผู้ประกอบการธุรกิจที่พักแรมและธุรกิจด้านอาหาร จำแนกตามการปรับตัว

ที่มา : โครงการสำรวจและศึกษาผลกระทบจากการเข้ามาลงทุนของกลุ่มทุนต่างชาติฯ โดย สศช. ร่วมกับ SAB

⁶² ธุรกิจที่พักแรม ร้อยละ 24.3 ชำระได้ตามปกติ แต่ยากลำบากขึ้น ร้อยละ 7.1 ชำระได้บ้างไม่ได้บ้าง และร้อยละ 0.8 ชำระไม่ได้เลยติดต่อกัน มากกว่า 3 เดือน ส่วนธุรกิจด้านอาหาร ร้อยละ 24.9 ชำระได้ตามปกติ แต่ยากลำบากขึ้น และร้อยละ 4.8 ชำระได้บ้างไม่ได้บ้าง

4. การที่ผู้ประกอบการไทยรับมือกับผลกระทบไม่ได้ ส่วนหนึ่งเกิดจากข้อจำกัดด้านศักยภาพในการแข่งขันของธุรกิจไทยเอง กล่าวคือ ผู้ประกอบการธุรกิจที่พักแรมและธุรกิจด้านอาหารไทยส่วนใหญ่ประเมินธุรกิจของตนเองว่ามีมาตรฐาน⁶³ อยู่ในระดับปานกลางขึ้นไป⁶⁴ ซึ่งโดดเด่นในด้านคุณภาพของอุปกรณ์เครื่องใช้ภายในห้องพักหรือคุณภาพวัตถุดิบในการประกอบอาหาร รวมถึงการให้บริการตามมาตรฐาน และยังมีการนำเทคโนโลยีมาช่วยในการทำธุรกิจ อีกทั้ง เกือบทั้งหมดยังมีการประชาสัมพันธ์ธุรกิจผ่านแพลตฟอร์มต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม ธุรกิจไทยจำนวนมากยังมีศักยภาพด้านการเงินต่ำและขาดพันธมิตรทางธุรกิจ โดยผู้ประกอบการในธุรกิจที่พักแรมกว่าร้อยละ 26.5 ระบุว่าไม่มีหรือมีทักษะด้านการบริหารจัดการด้านการเงิน เงินหมุนเวียน และบัญชีไม่เพียงพอ โดยเจ้าของ/ผู้บริหารกิจการ ร้อยละ 30.7 ทำระบบบัญชีและวางแผนภาษีไม่เป็น และร้อยละ 20.2 ยังขาดทักษะในการจัดการเงินหมุนเวียน ดูแลรายรับ - รายจ่าย ให้เพียงพอในแต่ละเดือน เช่นเดียวกับ ผู้ประกอบการในกลุ่มธุรกิจด้านอาหาร ที่พบว่า ร้อยละ 38.7 ขาดความรู้เกี่ยวกับระบบบัญชีและวางแผนภาษี และร้อยละ 36.4 ขาดทักษะในการวิเคราะห์ตลาดและพฤติกรรมลูกค้า และทักษะการวางแผน/จัดกิจกรรมส่งเสริมต่าง ๆ นอกจากนี้ ผลสำรวจยังพบว่า ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ในทั้งสองกลุ่มธุรกิจดำเนินกิจการแบบต่างคนต่างโต โดยธุรกิจที่พักแรม ร้อยละ 39.5 และธุรกิจด้านอาหารร้อยละ 39.8 ระบุว่า ไม่มีพันธมิตรและเครือข่ายที่พร้อมสนับสนุนช่วยเหลือ

5. นอกจากผลกระทบต่อการค้าปลีกกิจการของธุรกิจไทยโดยตรงแล้ว ทุนต่างชาติยังมีผลกระทบต่อสังคมในหลายด้าน ทั้งอัตลักษณ์ของพื้นที่ ความเพียงพอของสาธารณูปโภค สร้างปัญหามลพิษ และปัญหาอาชญากรรมและยาเสพติด โดยผลการสำรวจ พบว่า ผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารร้อยละ 68.4 และธุรกิจที่พักแรมร้อยละ 82.4 เห็นว่าธุรกิจต่างชาติที่เข้ามามากขึ้นได้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์ของพื้นที่ โดยสาเหตุสำคัญมาจาก ธุรกิจต่างชาติมักเข้ามาในพื้นที่ที่มีนักท่องเที่ยวสัญชาติเดียวกันจำนวนมากและจะกระจุกตัวอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่นิยม หรือมีการตั้งชุมชนหรือธุรกิจของคนต่างชาติมาก่อนแล้ว ลักษณะเช่นนี้ส่งผลให้บริเวณนั้น ๆ ถูกแปรสภาพไป ทำให้คนในพื้นที่ไม่รู้สึกรู้ว่าเป็นเจ้าของพื้นที่และมีวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไป นอกจากนี้ ร้อยละ 66.5 ของกลุ่มธุรกิจที่พักแรม และร้อยละ 54.3 ของกลุ่มธุรกิจร้านอาหาร ระบุว่า การเข้ามาของทุนต่างชาติทำให้เกิดปัญหาขาดแคลนน้ำดื่ม น้ำประปา ไฟฟ้า/อินเทอร์เน็ตขัดข้องในพื้นที่ โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีลักษณะเป็นเกาะ อีกทั้ง ผู้ประกอบการที่ได้รับผลกระทบร้อยละ 45.6 ยังระบุว่า มีปัญหาขยะ/มลภาวะ/กลิ่น ที่มาจากธุรกิจต่างชาติที่อยู่ข้างเคียง ซึ่งส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะพฤติกรรมการลงทุนของผู้ประกอบการต่างชาติ โดยเฉพาะที่เข้ามาอย่างผิดกฎหมาย ดำเนินกิจการโดยไม่ได้นำเงินถึงผลกระทบต่อพื้นที่มากนัก รวมถึงอาจนำปัญหาอื่น ๆ ตามมาอีกด้วย อาทิ การทะเลาะวิวาท ยาเสพติด ซึ่งทำให้ภาพลักษณ์ของเมืองแย่ลง ผลกระทบดังกล่าว ทำให้คนไทยมีแนวโน้มจะย้ายออกจากพื้นที่ รวมทั้ง นักท่องเที่ยวไทยยังหลีกเลี่ยงที่จะเข้าไปในพื้นที่นั้นด้วย ซึ่งผู้ประกอบการที่พักแรมและร้านอาหารร้อยละ 69.0 ระบุว่า การเข้ามาของทุนต่างชาติที่สร้างปัญหาทำให้คนไทยเข้ามาในพื้นที่ลดลงและไม่อยากมาใช้บริการในพื้นที่นั้น

มาตรการกำกับดูแลทุนต่างชาติและการส่งเสริมผู้ประกอบการไทย

1. มาตรการกำกับดูแลธุรกิจต่างชาติ ปัจจุบันประเทศไทยมีมาตรการต่าง ๆ ในการกำกับดูแลการเข้ามาประกอบธุรกิจของต่างชาติ ประกอบด้วย (1) พระราชบัญญัติประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 ที่ห้ามคนต่างชาติประกอบอาชีพในอาชีพพื้นฐานของคนไทย รวมถึงกำหนดให้ชาวต่างชาติต้องขออนุญาตในกรณี

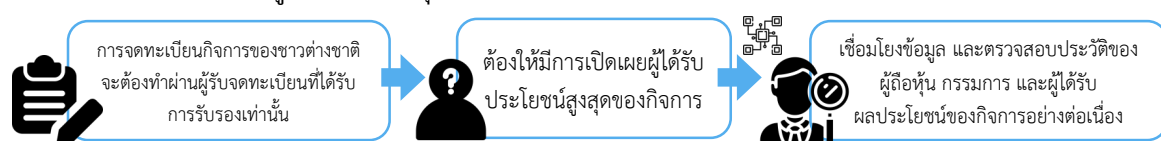
⁶³ พิจารณาจากปัจจัยพื้นฐานในการทำธุรกิจ 10 ด้าน ได้แก่ 1) คุณภาพของอุปกรณ์เครื่องใช้/วัตถุดิบ 2) การตรวจสอบคุณภาพวัสดุอุปกรณ์ 3) การบริการพื้นฐาน 4) บริการเสริม 5) ความเพียงพอของบุคลากร 6) บุคลากรที่มีทักษะความสามารถ 7) การใช้เทคโนโลยีช่วยทำธุรกิจ 8) การบริหารจัดการด้านการเงิน/บัญชี 9) เครือข่ายการทำธุรกิจ และ 10) การเชื่อมโยงกับระบบขนส่ง

⁶⁴ ธุรกิจที่พักแรม อยู่ในระดับปานกลางร้อยละ 38.5 ระดับค่อนข้างสูงร้อยละ 48.3 และระดับสูงร้อยละ 10.9 ส่วนธุรกิจด้านอาหาร อยู่ในระดับปานกลางร้อยละ 29.6 ระดับค่อนข้างสูงร้อยละ 56.1 และระดับสูงร้อยละ 11.4

ที่จะทำธุรกิจที่เกี่ยวกับความปลอดภัยและความมั่นคงของประเทศหรือธุรกิจที่ไทยยังไม่มีความพร้อมในการแข่งขัน และยังมีการกำหนดสัดส่วนของผู้ถือหุ้นชาวต่างชาติ รวมถึงทุนจดทะเบียนขั้นต่ำ เวลาการนำส่งทุนขั้นต่ำ และการถ่ายทอดเทคโนโลยี และ (2) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ที่กำหนดให้ธุรกิจที่มีความเสี่ยงสูงเกี่ยวกับกระบวนการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ต้องมีการตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า (Customer Due Diligence: CDD) ซึ่งรวมถึงผู้รับประโยชน์ที่แท้จริงและผู้มีอิทธิพลในการบริหารจัดการ และรายงานต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.) โดยหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย อาทิ ตำรวจ กรมสอบสวนคดีพิเศษ (DSI) สามารถขอข้อมูลได้หากมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิด อีกทั้ง ยังมีการตรวจรายชื่อรายการ/ผู้ถือหุ้นผ่านฐานข้อมูลที่เชื่อมโยงกันระหว่างข้อมูลนิติบุคคลและข้อมูลบุคคลธรรมดา เพื่อป้องกันการใช้ชื่อบุคคลเดียวกันในหลายบริษัท รวมถึงการตั้งบริษัทลม (ไม่ได้ดำเนินการจริง) และมีการสุ่มตรวจที่ตั้งของบริษัท ขณะที่ในด้านการตรวจสอบการดำเนินการของธุรกิจต่างชาติ มีการติดตามธุรกิจที่ดำเนินการครบ 1 ปี ว่ายังปฏิบัติตามกฎหมายหรือไม่ รวมถึงตรวจสอบการจดทะเบียนของธุรกิจที่ต่างชาติถือหุ้นร้อยละ 50 ขึ้นไป โดยจะมีความทำงานทั้งในเชิงรับ คือ รับแจ้งเบาะแส และเชิงรุก คือ หาเบาะแสการกระทำความผิดจากข้อมูลการจดทะเบียนนิติบุคคลและลงพื้นที่ตรวจสอบ ซึ่งธุรกิจด้านการท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในธุรกิจเป้าหมายของการตรวจสอบนอมินี โดยมาตรการดังกล่าวใกล้เคียงกับกรณีของต่างประเทศ คือ มีการกำหนดมาตรการให้นักลงทุนปฏิบัติ (Performance Requirements: PRs) เพื่อเป็นเงื่อนไขให้การลงทุนดังกล่าวเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศของตนเอง

อย่างไรก็ตาม ผลสำรวจ พบว่า ผู้ประกอบการไทยกว่าร้อยละ 85.5 มองว่าภาครัฐยังไม่สามารถจัดการธุรกิจต่างชาติผิดกฎหมายและนอมินีได้จริง โดยมองว่ามาตรการขาดความเข้มงวด การดำเนินการขาดความต่อเนื่อง และมองข้ามการตรวจสอบ/จับกุมธุรกิจรายเล็ก ทั้งนี้ ผู้ประกอบการเกือบร้อยละ 90 ของทั้ง 2 ธุรกิจคาดหวังให้ภาครัฐกำกับดูแลธุรกิจของชาวต่างชาติให้เข้มงวดมากขึ้น ซึ่งต่างประเทศมีมาตรการกำกับดูแลที่มีความเข้มงวดกว่าไทย อาทิ **ประเทศสิงคโปร์** กำหนดให้นักลงทุนต่างชาติที่จะประกอบกิจการในสิงคโปร์จะต้องจดทะเบียนนิติบุคคลกับกรมทะเบียนการค้าและธุรกิจ (ACRA) ซึ่งต้องดำเนินการผ่านบริษัทรับจดทะเบียน (Registered Filing Agent: RFA) เท่านั้น ไม่สามารถดำเนินการได้เอง **ประเทศสหรัฐอเมริกา** พระราชบัญญัติความโปร่งใสขององค์กร (Corporate Transparency Act: CTA) ได้กำหนดให้บริษัทเกือบทุกประเภท ทั้งบริษัทจำกัด บริษัทหุ้นส่วน (Corporations) รวมถึงบริษัทต่างชาติที่มาจดทะเบียนประกอบธุรกิจในประเทศ ต้องรายงานผู้รับประโยชน์ที่แท้จริงต่อหน่วยงานภายใต้กระทรวงการคลัง โดยมีบริษัทที่ได้รับการยกเว้น อาทิ องค์กรไม่แสวงหากำไร สถาบันการเงินที่อยู่ภายใต้การกำกับอื่น เช่น ธนาคาร บริษัทประกัน และ **ประเทศมาเลเซีย** ได้ให้สิทธิกับหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายในการเข้าถึงข้อมูลผู้รับผลประโยชน์ที่แท้จริง อีกทั้งในด้านการคุ้มครองธุรกิจขนาดเล็กในประเทศ ได้มีการจำกัดสัดส่วนการถือหุ้นในธุรกิจโรงแรม โดยชาวต่างชาติห้ามถือหุ้นในโรงแรมระดับ 1 - 2 ดาว ขณะที่โรงแรมระดับ 3 ดาว ต้องมีผู้ถือหุ้นชาวมาเลเซียอย่างน้อยร้อยละ 30 ส่วนโรงแรมระดับ 4 ดาวขึ้นไป ไม่มีข้อจำกัดสัดส่วนการถือหุ้นของชาวต่างชาติ แต่ต้องมีทุนจดทะเบียนขั้นต่ำที่ชำระแล้วอย่างน้อย 1 ล้านบาท

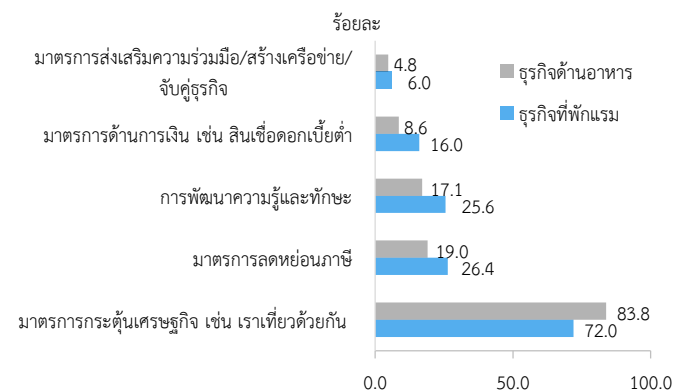
แผนภาพ 44 กลไกการกำกับดูแลการประกอบธุรกิจของชาวต่างชาติในต่างประเทศ

ที่มา : โครงการสำรวจผลกระทบจากการเข้ามาลงทุนของกลุ่มทุนต่างชาติต่อวิสาหกิจขนาดย่อมและรายย่อยของไทย โดย สศช. และ SAB

2. **มาตรการสนับสนุนธุรกิจของผู้ประกอบการไทย** ประเทศไทยมีการส่งเสริมตั้งแต่การให้ความรู้เพื่อเริ่มต้นธุรกิจ ขยายธุรกิจ จนถึงผลักดันให้เติบโตในระดับสากล ซึ่งมีโครงการฝึกอบรมให้ความรู้มากมาย เช่น โครงการพัฒนาทักษะการบริหารจัดการธุรกิจ โครงการพัฒนาองค์ความรู้ที่จำเป็นต่อการดำเนินธุรกิจ โครงการส่งเสริมการพัฒนามาตรฐาน เป็นต้น รวมทั้งยังมีมาตรการด้านสินเชื่อและการบริหาร/แก้หนี้ การส่งเสริมการเข้าถึงเงินทุน การยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล และการยกเว้นค่าธรรมเนียมต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบการกว่าร้อยละ 84.8 ยังเห็นว่ามาตรการช่วยเหลือสนับสนุนผู้ประกอบการไทยปัจจุบันยังไม่เพียงพอ ขณะที่ ร้อยละ 43.8 ของผู้ประกอบการที่แพคเกจ และร้อยละ 46.2 ของผู้ประกอบการด้านอาหาร รับรู้มาตรการของรัฐส่งเสริมหรือสนับสนุนของรัฐน้อยมากถึงไม่รู้เลย ซึ่งส่วนหนึ่งเกิดจากการสื่อสาร/ประชาสัมพันธ์ โดยผู้ประกอบการร้อยละ 85.7 ระบุว่า การสื่อสาร/ประชาสัมพันธ์ยังไม่ทั่วถึง ทำให้ไม่ทราบ/เข้าถึงข้อมูล รวมทั้งร้อยละ 86.7 ยังระบุว่ามาตรการไม่ตรงกับความต้องการ ประเด็นดังกล่าว ทำให้ผู้ประกอบการที่แพคเกจมากถึงร้อยละ 79.8 และผู้ประกอบการธุรกิจด้านอาหารร้อยละ 82.9 ไม่เคยเข้าร่วมโครงการ/มาตรการสนับสนุนการทำธุรกิจ ขณะที่ในกลุ่มที่เคยเข้าร่วม ส่วนใหญ่เคยเข้าร่วมมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจ รองลงมาเป็นมาตรการลดหย่อนภาษี โครงการพัฒนาความรู้ มาตรการด้านสินเชื่อ และการส่งเสริมความร่วมมือหรือการจับคู่ทางธุรกิจ ตามลำดับ

แผนภาพ 45 สัดส่วนของผู้ประกอบการที่เคยเข้าร่วมมาตรการของภาครัฐ จำแนกตามมาตรการ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

ที่มา : โครงการสำรวจและศึกษาผลกระทบจากการเข้ามาลงทุนของกลุ่มทุนต่างชาติ โดย สศช. ร่วมกับ SAB

ข้อเสนอแนะ

จากผลกระทบจากทุนต่างชาติและความไม่เพียงพอของมาตรการในการกำกับดูแลและการส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจไทยข้างต้น การดำเนินการเพื่อให้ธุรกิจไทยสามารถแข่งขันกับธุรกิจของต่างชาติได้อย่างเป็นธรรม รวมถึงได้ประโยชน์จากการเข้ามาลงทุนของกลุ่มทุนต่างชาติอย่างเหมาะสม ซึ่งอาจต้องดำเนินการ 2 ด้าน ดังนี้

1. **การกำกับดูแลการลงทุนและการดำเนินธุรกิจของชาวต่างชาติ** โดยด้านการเข้ามาลงทุนในกระบวนการจดทะเบียนนิติบุคคลของต่างชาติ อาจพิจารณาให้ต้องดำเนินการผ่านบริษัทรับจดทะเบียน เพื่อให้เกิดการคัดกรองการลงทุนให้เป็นไปตามกฎหมาย รวมถึงอาจพิจารณาปรับแก้กฎหมายฟอกเงิน โดยกำหนดให้ธุรกิจทุกประเภทต้องรายงานผู้รับประโยชน์ที่แท้จริง ที่ไม่ใช่เพียงแค่บริษัทที่ใช้บริการธุรกิจที่มีหน้าที่ตามที่กฎหมายฟอกเงินกำหนด และควรมีการตรวจสอบรายชื่อกรรมการหรือผู้ถือหุ้นและทำเลที่ตั้งที่ใช้ในการจดทะเบียนอย่างเข้มงวด เพื่อป้องกันการนำชื่อ/ที่อยู่ของผู้อื่นมาใช้แอบอ้าง ตลอดจนอาจมีการจำกัดสัดส่วนการลงทุนหรือการถือหุ้นโดยแบ่งตามขนาดกิจการ เพื่อปกป้องการเข้ามาแข่งขันกันธุรกิจขนาดเล็ก สำหรับ **การดำเนินธุรกิจ** การตรวจสอบและการบังคับใช้กฎหมายจะต้องมีความเข้มงวด และดำเนินการอย่างต่อเนื่องและครอบคลุมธุรกิจทุกขนาด เพื่อป้องกันการหลุดลอดของการทำผิดกฎหมาย โดยเฉพาะธุรกิจขนาดย่อมที่จะมีแนวโน้มจะได้รับผลกระทบจากการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมมากกว่า ซึ่งอาจพิจารณาให้มีการเชื่อมโยงข้อมูลผู้รับประโยชน์ที่แท้จริงแก่หน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย เพื่อให้การตรวจสอบการกระทำความผิดมีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ อาจต้องมีการพัฒนาช่องทางกรรรับแจ้งเบาะแส รวมถึงร่วมมือกับผู้ประกอบการในพื้นที่ในการหาเบาะแสการกระทำความผิด

2. การสนับสนุนผู้ประกอบการไทย ประกอบด้วย

1) **การสนับสนุนด้านเงินทุนเพื่อเริ่มต้น ปรับปรุง และต่อยอดธุรกิจ** อาจต้องพิจารณาผ่อนปรนเงื่อนไขบางประการของมาตรการภาครัฐ ลดต้นทุนการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของผู้ประกอบการ รวมถึงนำเอาข้อมูลทางเลือกมาใช้ในการประกอบการพิจารณาให้เงินทุนเพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถเข้าถึงสินเชื่อได้ง่ายขึ้น ตลอดจนพัฒนาแหล่งเงินทุนใหม่ ๆ สำหรับผู้ประกอบการรายเล็กและรายย่อย อาทิ Equity Crowdfunding⁶⁵ และ P2P Financing⁶⁶ เพื่อเพิ่มช่องทางในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของผู้ประกอบการ

2) **การพัฒนาทักษะและองค์ความรู้ด้านการตลาดและการบริหารการเงิน** อาจต้องพิจารณาการจัดทำหลักสูตรหรือจัดตั้งศูนย์ดูแลธุรกิจตลอดวงจรตั้งแต่การเริ่มธุรกิจจนถึงการขยายกิจการ เพื่อเพิ่มโอกาสให้ธุรกิจไทยสามารถอยู่รอดได้ในระยะยาว ซึ่งควรมีการอบรมทักษะและความรู้ด้านการตลาด อาทิ การสร้างแบรนด์ให้มีความโดดเด่นเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่การบริการ การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี โดยเฉพาะเทคโนโลยีด้านการบริหารจัดการเพื่อช่วยควบคุมต้นทุน รวมทั้งอบรมให้ความรู้และคำปรึกษาเกี่ยวกับการบริหารการเงิน การบัญชี และการวางแผนภาษี โดยอาจดำเนินการผ่านการจับคู่พี่เลี้ยงธุรกิจและกิจกรรมฝึกอบรม ตลอดจนพัฒนาทักษะด้านภาษา เพื่อให้สามารถสื่อสารกับลูกค้าต่างชาติได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งควรดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและมีการบูรณาการกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3) **การส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อสร้างความเข้มแข็งของธุรกิจ** เนื่องจากธุรกิจต่างชาติบางส่วนเข้ามาทำธุรกิจแบบเครือข่ายซึ่งทำให้เกิดการผูกขาดลูกค้า จึงควรมีการส่งเสริมการรวมกลุ่มของสมาคมผู้ประกอบการและจับคู่ธุรกิจ ตลอดจนจรรยาบรรณที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการส่งต่อนักท่องเที่ยวตั้งแต่บริการนำเที่ยว มัคคุเทศก์ ร้านอาหาร และที่พัก รวมถึงการรวมกลุ่มจะช่วยเพิ่มอำนาจต่อรองในห่วงโซ่อุปทาน และช่วยให้การเจรจาหรือการเสนอความต้องการกับภาครัฐมีน้ำหนักมากยิ่งขึ้น

4) **การประชาสัมพันธ์มาตรการของภาครัฐ** โดยผู้ประกอบการส่วนใหญ่รับรู้มาตรการของภาครัฐเพียงกว้าง ๆ ซึ่งทำให้เข้าไม่ถึงการสนับสนุน/ช่วยเหลือจากภาครัฐ จึงควรมีการยกระดับการประชาสัมพันธ์ที่นอกจากจะทำให้ผู้ประกอบการรับรู้แล้ว ยังสามารถเข้าใจถึงประโยชน์จากมาตรการ/โครงการ รวมถึงเงื่อนไขต่าง ๆ ในการเข้าร่วมโครงการ/มาตรการ ตลอดจนสามารถติดตามวิธีการหรือขั้นตอนการสมัครได้อย่างสะดวก โดยใช้ช่องทางที่เป็นทางการร่วมกับแพลตฟอร์มและอินฟลูเอนเซอร์โซเชียลมีเดียต่าง ๆ เพื่อให้ข้อมูลกระจายไปถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างครอบคลุมมากขึ้น

⁶⁵ เป็นการระดมทุนโดยเปิดโอกาสให้กิจการขนาดเล็กสามารถระดมทุนจากนักลงทุนทั่วไป โดยนักลงทุนจะถือครองหุ้นของกิจการ

⁶⁶ เป็นการให้กิจการขอสินเชื่อจากนักลงทุนโดยตรง